

2003-01-15

Stadsbyggnadskontoret
Strategiska avdelningen
Ulrika Egerö
Tfn 08-508 26 799
Anders Sandberg
Tfn 08-508 26 862

Dnr 2001-01785-50

SBN 2003-02-20

Gatu- och fastighetskontoret
Region Ytterstad
Park- och gatubyrån
Ulf Lindahl
Tfn 08-508 26 024

Dnr 02-511-3799

GFN 2003-02-18

Stadsbyggnadsnämnden
Gatu- och fastighetsnämnden

**Järva friområde - remissutskick gällande inriktningsprogram för
markanvändning och verksamheter**

FÖRSLAG TILL BESLUT

Gatu- och fastighetsnämnden och Stadsbyggnadsnämnden beslutar uppdra åt kontoren att remittera programförslaget till berörda stadsdelsnämnder, föreslagna huvudmän och övriga berörda.

Stadsbyggnadsnämnden beslutar godkänna rapporten ”Järvafältet ur boendes och arbetandes perspektiv”.

Olle Zetterberg

Ingela Lindh

Bilaga 1: Inriktningsprogram för Järva friområde inkl kartor
Bilaga 2: Strategisk miljöbedömning(SMB) inkl kartor
Bilaga 3: Järvafältet ur boendes och arbetandes perspektiv

SAMMANFATTNING

Kommunfullmäktige beslutade i oktober 2001 att godkänna förslaget till framtidsbild för Kista Science City. Samtidigt gavs stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att, i samarbete med övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser, bereda frågan om Järva friområde ytterligare och fördjupa framtidsbilden på denna punkt. Stadsbyggnadskontoret och Gatu- och fastighetskontoret redovisar i detta tjänsteutlåtande ett förslag till inriktningsprogram för markanvändning och verksamheter på Järva friområde.

En samverkansgrupp med berörda förvaltningar bildades. Resultatet av en enkät till boende och arbetande i Järva har varit en av hörnpe-larna i planeringsunderlaget. Kontoren har låtit genomföra komplette-rande undersökningar om Igelbäcken. Fornminnena har kartlagts och en landskapshistorisk undersökning har gjorts. En strategisk miljöbe-dömning har genomförts parallellt med programarbetet.

Framtidsbildens grundtema om möten mellan människor, mellan människa och natur och mellan människa kultur och historia ligger fast, liksom framtidsbildens zonerings av friområdet. Friluftsliv, natur-vård samt odlings- och beteslandskapets kvaliteter prioriteras i den öppna dalgången. Närrekreation, odling, lek, mötesplatser för sport, evenemang och kultur, prioriteras i zonerna närmast bebyggelsen.

Mötesplatser för kulturevenemang, fest och samvaro föreslås på fyra platser som redan idag är invånarnas favoritplatser. De fyra ”huvud-mötesplatserna” är Akalla By, Husby Gård, Eggeby Gård och Hästa Gård.

De mötesplatser för lek, motion och sport som föreslås är lek- och sportfält, friluftsbad och ridverksamhet, utöver befintliga bollplaner och diskgolffanläggning. Motocrossverksamheten vid Hägerstalund upphör, i enlighet med beslutet om Hansta naturreservat och beslut i miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Övriga mötesplatser som föreslås utvecklas är en våtmarkspark, Igelbäcken, befintliga koloniområden samt en begravningsplats vid Hägerstalund. Efterfrågan på mark för en begravningsplats på Järvafältet är mycket stor.

Mosaiken av biotoper av torrbackar, ängsmarker, betesmarker, åkermarker, moränkullar, våtmarker och vattendrag skapar förutsättningar för ett varierat växt- och djurliv och därmed rika rekreationsupplevelser. I programmet skapas en syntes av landskapets egenvärde med biologiskt, kulturellt och rekreativt innehåll kombinerat med anläggningar för möten mellan människor.

Järva friområdes stora rekreativsvärde är starkt knutet till skötseln och hävden av landskapets natur- och kulturvärden. Det gamla odlingslandskapet, där gårdarna har anor från 1600-talet, utgör en unik resurs vad gäller rekreativa, kulturella och biologiska värden.

Enligt kontorens mening, är bete det enda ekonomiskt sett rimliga sättet att sköta detta landskap. Kontoren föreslår därför att 4H:s arrende utökas till att omfatta även den östra delen av friområdet.

Kontoren anser att skydd i form av naturreservat, är mer lämpligt för friområdet än kulturresevat eller skydd i detaljplan. Friområdets värden är beroende av kvaliteterna som mötesplats, kulturlandskap, biotop samt Igelbäcken och dess tillrinningsområde. Därför bör hela friområdet, inklusive Akalla by, Husby gård och eventuella nya rekreatiansanläggningar ingå i reservatet. Framtida förändringar, som t.ex. byggande av kompletterande rekreatiansanläggningar, hindras inte av ett naturreservat, så länge de följer syftet med reservatet. Syftet med reservatet behöver därför formuleras med omsorg, och bland annat innefatta behovet av att utveckla områdets rekreatiansvärden.

För att bl.a. minimera trafiken på friområdet, har de trafikallstrande mötesplatserna lokaliserats till friområdets bebyggelsenära zoner. Förslaget att ge tvärbanan en sträckning över friområdet har mottagits positivt av remissinstanserna och allmänhet. Det är emellertid viktigt att spårvägen ej blir en barriär för människor och djur. Tvärbanan bör därför passera friområdet på en hög bro mellan Rinkeby och Kista.

Varje huvudman, förutom stadsdelsförvaltningarna, svarar för sina investeringar. Någon övergripande investeringskalkyl kan i detta skede ej presenteras. De investeringar som krävs i byggnader, t.ex. Akalla By, kommer att tas ut från verksamheten i form av ökade hyror. Samma sak gäller när det gäller investeringar i lantbruksbyggnader och anläggningar för att sköta området.

En av inriktningsprogrammets strategier är att minimera friområdets drift- och underhållskostnader och samtidigt utveckla områdets natur-, kultur- och rekreatiansvärden, så att hela friområdet i framtiden kan vara tillgängligt och attraktivt för järvaborna. Det sker genom att större delen av området vårdas med hjälp av ett ekologiskt lantbruk, och att parkvärden koncentreras till mötesplatserna och sportfälten som kräver intensiv skötsel och underhåll.

Den strategiska miljöbedömningen redovisar två alternativa förslag för västra delen av friområdet. I huvudalternativet föreslås begravningsplatsen lokaliserad till Hägerstalundsområdet, vilket innebär att ridverksamhet föreslås vid Granholmstoppen. I sekundäralternativet ligger ridverksamhet och golf vid Hägerstalund och begravningsplatsen utmed Akallavägen mellan Granholmstoppen och Hästa Gård.

UTLÅTANDE

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade den 15 oktober 2001 att godkänna förslaget till framtidsbild för Kista Science City med hänvisning till vad som anförs i utlåtande 2001:127 RI (Dnr 942/00,673/00. I utlåtandet anför föredragande borgarråd följande vad gäller Järva friområde:

” Jag kan konstatera att frågan om att bygga kolonistugor, utomhusbad, fotbollshall och kunskapscentrum på Järvafältet har väckt en mer omfattande debatt bland remissinstanserna än väntat. Detta visar att frågor om rekreation, miljö och stadsbild är mycket viktiga frågor när det gäller att forma framtidens Kista Science City och stärka områdets position som ett av världens främsta tillväxtområden. Med tanke på remissinstansernas olika uppfattningar i dessa frågor anser jag att det idag inte är möjligt att slutligt ta ställning till framtidsbildens förslag i denna del. Stadsbyggnadsnämnden skall därför i samarbete med övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser bereda frågan ytterligare och fördjupa framtidsbilden på denna punkt. I detta arbete ingår frågan om att fastställa skyddsform för Järvafältet och Igelbäcken. Det är viktigt att Järvafältet kan utvecklas till en viktig länk mellan södra och norra Järva.”

Utifrån detta kommunfullmäktigebeslut har stadsbyggnadskontoret och gatu- och fastighetskontoret arbetat vidare och redovisar i detta tjänsteutlåtande ett förslag till inriktningsprogram för markanvändning och verksamheter på Järva friområde.

Remissynpunkter på framtidsbilden

Framtidsbilden har som borgarrådet ovan anført sänts ut på bred remiss. Synpunkterna på förslagen för friområdet var som helhet positiva. Principen för zonerings accepterades, där närzonerna utvecklas för närrekreation och mittzonen för naturvård, kulturvård och friluftsliv. Det fanns emellertid en uttalad skepsis inför ytkrävande anläggningar såsom golfbana, Science center och fotbollshall, eftersom dessa anläggningar upplevdes som exploateringsintrång som äventyrar natur- och kulturkvaliteterna. Flera remissinstanser påpekade också det påträngande behovet av en begravningsplats inom området.

Dialog med framtida huvudmän

Med remissvaren som utgångspunkt har en fortsatt dialog med berörda förvaltningar genomförts i en samverkansgrupp med syftet att utröna vilka intressenter som kan ta på sig ansvaret att genomföra framtidsbilden och ta förvaltningsansvar för friområdet.

Programarbetet

Enkät – socialvetenskapligt kunskapsunderlag

Förutom de ovan nämnda remissynpunkterna, har resultatet av en enkät till boende och arbetande i Järva varit en av hörnpelarna i planeringsunderlaget. Undersökningen genomfördes 2001 och gav svar på vilka som använder området, hur man använder det, vilka brister och värden som finns samt hur man såg på framtidsbilden. När det gäller framtidsbilden ansågs förverkligandet av våtmarkspark och utomhusbad vara det mest angelägna. Minst vikt lades vid rid- och golfanläggningar. USK-utredningen visade, att järvaborna i stort sett gör samma prioriteringar nu som i 1978-års friyteprogram.

Naturvetenskapligt kunskapsunderlag

Järva friområde är väldokumenterat när det gäller kunskap om natur och kultur. Utöver de dokument som redan finns, t.ex. ArtArken och Grönkartan, har kontoren låtit genomföra kompletterande undersökningar om Igelbäcken och dess nederbördsområde som underlag för åtgärdsförslag beträffande bäckens restaurering samt för anläggande av våtmarksparker. Fornminnena har kartlagts genom Stadsmuseet och en landskapshistorisk undersökning har gjorts av lantbruksuniversitetet i Ultuna.

All denna kunskap, som således greppar såväl människornas behov som de naturvetenskapliga värdena, tillsammans med den integrerade strategiska miljöbedömningen, har inneburit att programarbetet kunnat utvecklas på ett väl underbyggt sätt. Förutom stadsmuseet, har miljöförvaltningen deltagit i programarbetet.

Strategisk miljöbedömning integrerad i programprocessen

Miljöbedömningen redovisas i sin helhet i bilaga 2. Arbetet med den strategiska miljöbedömningen har genomförts parallellt med och varit en del av programarbetet.

Mellankommunal samverkan

Remissvaren visade, att det finns ett stort intresse för att regionala grönvärden skall beaktas i utvecklingsarbetet. Järva friområde (Stockholms del av Järvafältet) är en del av en större enhet – Järvakilen. Eftersom friområdet är en svag länk i denna kil, är det av stor betydelse för den gröna infrastrukturen hur friområdet planeras och hävdas. Berörda kommuner (Stockholm, Sundbyberg, Solna, Sollentuna och Järfälla) har därför inlett ett samarbete för att ta fram gemensamma riktlinjer för hur Järvakilens natur-, kultur- och friluftsvärden skall utvecklas och skyddas.

Programförslaget – den reviderade framtidsbilden

Programförslaget i sin helhet redovisas i bilaga 1.

Grundidéerna ligger fast

Framtidsbildens grundtema om möten mellan människor, mellan människa och natur och mellan människa kultur och historia ligger fast. Programarbetet syftar till att förstärka och vidareutveckla dessa teman. Zoneringen av friområdet, för att ge de olika delarna sin speciella karaktär, är en utgångspunkt för arbetet.

De regionala aspekterna omfattande friluftsliv, naturvård samt odlings- och beteslandskapets kvaliteter prioriteras vid planering av den öppna dalgången. De lokala aspekterna på friområdet, såsom närrecreation, odling, lek, mötesplatser för sport, evenemang och kultur, prioriteras i zonerna närmast bebyggelsen, där sambanden med den byggda miljön dominerar.

Verksamheter i den ursprungliga framtidsbilden som utgår

För följande verksamheter finns ingen huvudman och finansiering.

Verksamheterna föreslås därför utgå:

- Odlingscentrum i Lilla Rinkeby)
- Faculty club (träffpunkt för gästforskare m.fl. i Granby gård)

Föreslagen fotbollshall vid Granholmstoppen utgår och ersätts av fotbollshall vid Spånga idrottsplats. Stråk för kollektivtrafik utgår, då SL föredrar att köra stomlinjebussarna på separat körfält på Kymplingelänken.

Science center

I behandlingen av kommunfullmäktiges förslag till budget 2003 beslutades att: "Förslag om att bygga ett Science center på Järvafältet skall prövas inom ramen för utvecklingsarbetet av Järvaområdet." Frågan får belysas i samband med remitteringen av programmet för Järva friområde.

Verksamheter som tillkommer eller omlokaliseras

En tvärbane förbindelse redovisas på bro över friområdet mellan Rinkeby och Kista. Våtmarksparken har fått ett annat lägen i förhållande till den ursprungliga framtidsbilden. Friluftsbadet flyttas till Eggeby gård. En begravningsplats föreslås i Hägerstalund. Om den befintliga golfverksamheten vid Hägerstalund är möjlig att samordna med den föreslagna begravningsplatsen får kommande planarbete utvisa.

Vård av kultur- och odlingslandskapet

Järva friområdes stora rekreativvärde är starkt knutet till skötseln och hävden av landskapets egenvärden, dvs naturvärdena och kulturvärdena. De rekreativa och ekologiska intressena kan i detta område huvudsakligen gå hand i hand. Det gamla odlingslandskapet, där gårdarna har anor från 1600-talet, utgör en unik resurs vad gäller rekreativa, kulturella och biologiska värden.

Mosaiken av biotoper av torrbackar, ängsmarker, betesmarker, åkermarker, moränkullar, våtmarker och vattendrag skapar förutsättningar för ett varierat växt- och djurliv och därmed rika rekreativa upplevelser. I programmet skapas en syntes av landskapets egenvärde med biologiskt, kulturellt och rekreativt innehåll kombinerat med anläggningar för möten mellan människor.

4H arrenderar sedan 1998 drygt 90 hektar av friområdet mellan Hästa gård och Granby – således den västra delen av friområdet. Här bedrivs ett kravcertifierat ekologiskt visningslantbruk. Verksamheten omfattar såväl djurhållning som spannmåls- och vallodling. Hästa gård, där 4H har sitt säte, är numera länsgård för 4H. Gården har god kontakt med skolor, andra institutioner och människor i området, där framför allt skolorna besöker gården regelbundet. Allmänheten är välkommen till gården, för att se på verksamheten eller köpa sprättägg och lammkött. Under "Gårdsdagarna" på vår och höst är uppslutningen från järva-borna stor.

Östra delen av friområdet mellan Granby och Kymplingelänken är sköt-

selmässigt lämnat åt sitt öde. Landskapet växer igen och förslummas. Det är inte möjligt för stadsdelsförvaltningarna att sköta området med parkskötselmetoder. Det förslummade landskapet skapar en barriär mellan Kista och Rinkeby – människor vistas inte här i någon större utsträckning. Genom att sköta detta område, skulle kontakten mellan norra och södra Järva avsevärt förstärkas. Enligt kontorens mening, är det enda ekonomiskt sett rimliga sättet att sköta detta landskap att bedriva bete.

Kontoren anser därför, att 4H:s arrende bör utökas till att omfatta även den östra delen av friområdet. Genom färister och stängselgenomgångar kan landskapets tillgänglighet för allmänheten avsevärt förbättras.

Studier ger vid handen att de lämpligaste betesdjuren i den östra delen av friområdet skulle vara Highland Cattle, en köttjursras som betat i Skottland i 100-tals år. Rasen är mycket fridsam och fördragsam avseende betesmarkens kvalitet. Eftersom delar av det tilltänkta betesområdet är sankt, är fårbeta uteslutet p.g.a. parasitangrepp i fuktiga miljöer. Highland cattle är däremot utmärka som betesdjur såväl i torra som fuktiga lokaler och betar redan delar av Järfällas del av Järva fältet. Tidigare erfarenheter av bete visar också att får utsätts för skador orsakade såväl av hundar som människor. Fårbeta bör därför, som idag, också fortsättningsvis ske i närheten av Hästa gård där djuren kan hållas under uppsikt. Rasen Highland cattle är, som tidigare nämnts, mycket fridsam och vänlig men har ett respektingivande utseende som minskar risken för djurplågeri.

När det gäller avstånd mellan betesmarker och bebyggelse kommer givetvis miljöförvaltningens regler följas. Betande djur skulle ge området ett lyft och bli ett signum för friområdet.

Säkerställande av natur-, kultur- och rekreationsvärden – naturreservatsbildning

Stadsbyggnadskontoret fick i januari 2001 i uppdrag av stadsbyggnadsnämnden att utreda former för att skydda och utveckla Järfältets och Igelbäckens natur- och rekreationsområde genom t.ex. kultur- eller naturreservat, samtidigt som möjligheterna att stärka kommunikationslederna skulle utvecklas.

Kontoren anser att skydd enligt miljöbalken, i form av natur- eller kulturresevat, är mer lämpligt för Friområdet än skydd i detaljplan. Naturreservat, liksom kulturresevat, är formellt ett mer långsiktigt skydd än detaljplan. För att upphäva hela eller delar av ett reservat krävs synnerliga skäl och ställs krav på kompensation. Även dispenser från någon av reservatets föreskrifter får meddelas endast om intrånget i natur- eller kulturvärde kompenseras i skälig utsträckning.

Ansökan om tillstånd eller dispens i ett naturreservat måste ofta åtföljas av en miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalken. För framtagande av naturreservatsföreskrifter och skötselplan finns inarbetade rutiner. Tillsynen, och ansvaret för denna, är tydligt reglerad i miljöbalken och i miljö- och hälsoskyddsnämndens reglemente.

Inrättande, förvaltning och tillsyn av såväl natur- som kulturresevat regleras i miljöbalken. Samma bestämmelser om t.ex. syfte och föreskrifter gäller för båda skyddsformerna. Enligt förarbetena till miljöbalken ska beteckningen kulturresevat användas när kulturmiljön är det huvudsakliga skälet för att ett område ska skyddas. Underförstått ska naturresevat användas när det viktigaste syftet är att skydda värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behovet av områden för friluftsliv och rekreation. Kontoren anser att rekreativvärdena är det viktigaste skälet för att skydda friområdet, och att beteckningen naturresevat därför bör användas på området.

Syftet med resevatet måste formuleras med omsorg inom ramen för miljöbalkens bestämmelser. Utifrån syftet, och med hänsyn till andra intressen, väljer man avgränsning och föreskrifter för sakägare och allmänhet. Syftet med ett naturresevat för Järva Friområde är i första hand att utveckla områdets rekreativvärden. Dessa värden är beroende av områdets kvaliteter som mötesplats, kulturlandskap, biotop samt Igelbäckens kvaliteter och därför bör hela Friområdet, inklusive Akalla by, Husby gård och eventuella nya rekreativanläggningar ingå resevatet.

Hela friområdet kan skyddas som naturresevat utan att hindra den nu föreslagna utvecklingen av kultur-, natur- och rekreativvärden. Inte heller framtida förändringar, som t.ex. byggande av kompletterande rekreativanläggningar, som följer syftet med resevatet hindras. Naturresevat kan inrättas även för detaljplanelagd mark, så länge resevatet inte strider mot planen. På Friområdet kan detaljplan behövas för att reglera t.ex. bygggrätter vid vissa av de föreslagna anläggningarna. Föreskrifterna för ett naturresevat kan anpassas så att resevatet inte strider mot detaljplanerna.

Mötesplatser för kulturevenemang, fest och samvaro

Ett av framtidsbildens viktigaste mål för friområdet är att skapa mötesplatser för

- ? att utveckla Järvastadens mångkulturella identitet
- ? att skapa integration och kulturell förankring på Järva friområde som hembygd för Järvastadens 60 000 invånare.

Av framtidsbildens många förslag på mötesplatser fokuserar programmet på fyra platser, där tillgängligheten är god och som redan idag är invånarnas favoritplatser. De fyra ”huvudmötesplatserna” är Akalla By, Husby Gård, Eggeby Gård och Hästa Gård.

Gårdsmiljöerna skall vara offentliga platser med var sin karaktäristisk verksamhetsprofil, så att de kompletterar varandra och bidrar till så stort kulturellt och miljömässigt utbud som möjligt.

Akalla By

Huvudman för verksamheten är stadsdelsförvaltningen i Kista i samverkan med föreningsliv och privata intressenter. Akalla By blir en offentlig kultur- och utflyktspark för hela Järvastaden med omnejd. Den historiska gårdsmiljöns alla kvaliteter utvecklas genom restaurering av byggnader, gårdsmiljö och trädgård.

Husby Gård

Huvudman för verksamheten är stadsdelsförvaltningen i Kista i samverkan med föreningsliv och privata intressen. Husby Gård skall vara en offentlig anläggning och lokal mötesplats för stadsdelen.

Eggeby Gård

Huvudman för verksamheten är Eggeby Folkets Park i samverkan med stadsdelsförvaltningen i Spånga-Tensta. Eggeby Gård skall vara en offentlig kultur- och evenemangspark för hela Järvastaden med fältskola, friluftsbad och festplats.

Hästa Gård

Huvudman för verksamheten är 4H. Gården blir baspunkt för hävden och skötseln av natur- och odlingslandskapet. Den pedagogiska verksamheten utvecklas för att skapa förståelse och kunskap om det ekologiska lantbruket.

Mötesplatser för lek, motion och sport*Lek- och sportfält*

Huvudman är idrottsförvaltningen. Sportfälten är anlagda och välklippta gräsfält för spontan lek och bollspel. Sportfält anläggs vid Granholmen alternativt Elinsborg, Eggeby, Rinkeby, Ärvinge, Granby och Akalla.

Bollplaner

Huvudman är idrottsförvaltningen. Bokningsbara planer är Akalla Gårds gräsplan, Granby konstgräsplan, Ärvinge konstgräsplan och Granholmen/Elinsborgs konstgräsplan.

Granholmstoppen

Huvudman är Discgolf Park. Befintlig discgolfanläggning utvecklas i samråd med idrottsförvaltningen.

Friluftsbad

Huvudman är idrottsförvaltningen. Anläggningen lokaliseras till området omedelbart öster om Eggeby Gård. Trafikangöring sker via gården.

Ridverksamhet

Huvudman är idrottsförvaltningen. Ridanläggningen lokaliseras till Granholmsområdet, vilket medför korta avstånd från bebyggelse och allmänna kommunikationer.

Golf

Huvudman är privat intressent. I alternativet där begravningsplatsen förläggs till annan plats inom västerort, föreslås golf ersätta motocrossverksamheten vid Hägerstalund. Om den befintliga golfverksamheten vid Hägerstalund är möjlig att samordna med den föreslagna begravningsplatsen får kommande planarbete utvisa.

Motocross

Verksamheten skall upphöra senast 1 juli 2004 enligt beslut i miljö- och hälsoskyddsnämnden. Järva Motorklubb har bedrivit verksamhet här sedan 1964. I samband med säkerställandet av Hansta som natur-

reservat, där motorbanan ingår, beslutade kommunstyrelsen 1998 att reservatsbestämmelserna under en övergångsperiod skall tillåta motorverksamheten. Denna övergångstid kan nu anses vara till ända. Verksamheten är starkt störande för friluftslivet och naturupplevelsen. Klubben har inget markupplåtelseavtal för banan med staden.

Utveckling av våtmarker

Huvudman är gatu- och fastighetskontoret. **Den i inriktningsprogrammet föreslagna våtmarksparken vid Skogvaktarkärret, föreslår kontoren skjuts på framtiden tills erfarenheter av betesskötsel med nötkreatur vunnits.** Befintliga sankta områden vid Kolkärret, Hästa och Kista restaureras till våtmarksparker som görs så tillgängliga som möjligt för människor med hjälp av stigar och spänger.

Restaurering av Igelbäcken

Huvudman är gatu- och fastighetskontoret. Restaureringen inriktas på att säkra vattenföringen samt på att utveckla bäckens biotoper.

Koloniområden

Huvudman är respektive stadsdelsförvaltning. Programmet syftar till att utveckla odlingsverksamheten genom att erbjuda ett nytt kolonistugeområde vid Rinkeby Hage. Befintliga odlingslottsområden behålles.

Begravningsplats

Efterfrågan på mark för en begravningsplats på Järvafältet är mycket stor. Huvudman för verksamheten är kyrkogårdsnämnden. Programets huvudförslag är att en yta om ca 25 ha för begravningsplats avsätts vid Hägerstalund.

Trafik

Olovlig trafik

Den olovliga biltrafiken på friområdet upplevs av många människor som mycket störande och utgör ett påtagligt trygghets- och säkerhetsproblem. Effektiva avstängningar föreslås. För att bl.a. minimera trafiken på friområdet, har de trafikalkstrande mötesplatserna lokaliserats till friområdets bebyggelsenära zoner.

Tvärbana

Förslaget att ge tvärbanan en sträckning över friområdet har mottagits positivt av remissinstanserna och allmänhet. Det är emellertid viktigt att spårvägen ej blir en barriär för människor och djur. Tvärbanan bör därför passera friområdet på en hög bro mellan Rinkeby och Kista.

Trafik till mötesplatser, aktiviteter och fastigheter på friområdet.

Mötesplatser och aktivitetsytor lokaliserar så att transportvägar för motorfordon kan minimeras. Tillfart till Eggeby finns via Krällingegränd. Parkeringsplatsen intill E18 byggs ut för att täcka behovet för Eggeby gård med utomhusbad. Angöring för nyttotrafik till Eggeby Gård sker på befintlig grusväg. Granholmsområdet nås via Akallavägen vid Hjulsta trafikplats. Tillfart till Hästa Gård sker från Akallavägen. Från Trondheimsgatan nås Husby Gård. Akalla By angöres från Helsingforsgatan och Torneågatan. Möjligheten att utöka antal parkeringsplatser utmed dessa gator skall undersökas.

Regionala cykelstråk

Längs E18 och sydsidan av Akalla, Husby och Kista går två väst-östliga cykelvägar som förbinder Järvastaden med Sundbyberg, Sollentuna och Järfälla. Över friområdet går fyra cykelvägar som förbinder norra och södra Järva. De två mellersta vägarna hör till det historiska landskapet och förblir grusvägar medan övriga vägar asfalteras.

Gångvägar, stigar, grässtråk, ridstigar, motions- och skidspår.

Utformningen av dessa kommunikationsstråk kommer att läggas fast, när helhetsbilden av markanvändningen beslutats.

Investeringar

Varje huvudman svarar för sina investeringar. Någon övergripande investeringskalkyl kan i detta skede ej presenteras. Stadsdelsförvaltningarna har dock inget investeringsansvar. De investeringar som krävs i byggnader, t.ex. Akalla By, kommer att tas ut från verksamheten i form av ökade hyror. Samma sak gäller när det gäller investeringar i lantbruksbyggnader och anläggningar för att sköta området.

Gatu- och fastighetskontorets investeringar omfattar dels nödvändiga kompletteringar vid Hästa gård för att kunna beta östra delen av friområdet, dels åtgärder för att få ordning på gården när det gäller förvaring av maskiner, stallning av får mm. Dessa investeringar utgörs av lösdriftladugård för köttboskap, gödselanläggning, fårhus, maskinhall, halmlager och stängsel. Dessa investeringar uppskattas till 9 Mnr.

Upprustningen av övriga gårdar inkluderande byggande av allmänna toaletter har ej kunnat uppskattas kostnadsmässigt i detta skede. Befintliga och föreslagna byggnader förvaltas av kontorets fastighetsförvaltning. Trafikåtgärder såsom asfaltering av G/C-vägar, avstängningar uppskattas till ca 4 Mnr. Våtmarksparkerna utvecklas successivt. De mindre och sankade områdena vid Hästa, Kista och Kolkärret (vid Tensta) återskapas till våtmarker med vattenspeglar. Innan den stora våtmarksparken vid Skogsvaktarkärret (Ärvinge) anläggs, utvärderas de mindre våtmarkerna. Den sammanlagda investeringskostnaden för våtmarksparkerna uppskattas till 15 Mnr.

De enligt kontorens mening angelägnaste åtgärderna inom gatu- och fastighetskontorets ansvarsområde är att komma igång med betet på östra delen av fältet samt att påbörja restaureringen av våtmarksområdena.

Kostnadsanalys avseende skötsel av området

4H sköter, som ovan nämnts, den västra delen av friområdet. Området hävdas genom spannmålsodling, vallodling och fårbeta. Föreningen sköter också, på uppdrag av stadsdelsförvaltningarna, delar av skogsområdena. Östra delen av friområdet sköts inte alls och är därför igenväxande. Delar av området är sankt och ej lämpligt att sköta med mekaniska metoder.

Ambitionen är nu att kultivera detta område för att bl.a. förbättra integrationen mellan Rinkeby och Kista. Om området skulle skötas med lätta slätterbalkar eller slaghackar skulle kostnaden per kvm och år röra sig om flera kronor innebärande miljonbelopp per år. Betesdriften skulle, beroende på hur en arrendeuppgörelse utformas, med säkerhet inte ens kosta tiondelen av denna summa. Utöver detta måste inräknas de miljövinster som uppkommer därför att maskiner ej behöver användas.

Alternativa programförslag

Den strategiska miljöbedömningen redovisar två alternativa förslag för västra delen av friområdet. I huvudalternativet föreslås begravningsplatsen lokaliserad till Hägerstalundsområdet, vilket innebär att ridverksamheten föreslås vid Granholmstoppen och föreslagen kompaktgolfbanan utgår. Om befintlig golfanläggning går att samordna med begravningsplats får kommande planarbete utvisa. I sekundäralternativet ligger ridverksamhet och golf vid Hägerstalund och begravningsplatsen utmed Akallavägen mellan Granholmstoppen och Hästa Gård.

Kontorens synpunkter

Kontoren föreslår att gatu- och fastighetsnämnden och stadsbyggnadsnämnden beslutar att uppdra åt kontoren att remittera programmet för Järva friområde till berörda stadsdelsnämnder och övriga huvudmän.

SLUT